

قاعده احسان

مؤلف :

مریم حیدری

www.ketab.ir

سزشناسه	: حیدری، مریم،
عنوان و نام پدیدآور	: قاعده احسان/ مولف مریم حیدری،
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه ایران، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۳ ص.
شابک	: 978-622-316-036-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
پادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: قاعده احسان
	: *Ehsan formula (Islamic law)

شناسنامه کتاب

نام کتاب:	 قاعده احسان
مولف:	 مریم حیدری
طراحان جلد:	 نثرن نصرالله زاده، محمد حیدری
ناشر:	 دانشگاه ایران
مدیریت انتشارات:	 روح الله گلستانی
مدیر داخلی انتشارات:	 امیر هوشنگ شیرازی
نویت چاپ:	 اول/ ۱۴۰۰
قیمت:	 ۱۹۰۰۰۰ تومان
شمارگان:	 ۱۰۰۰ نسخه
شابک:	 ۹۷۸-۶۲۲-۳۱۶-۰۳۶-۳

مرکز پخش: نشانی: تهران، میدان بهارستان، خیابان مجاهدین اسلام، جنب روزنامه جمهوری، پ ۳۱۱
تلفن: ۰۹۱۲۱۳۸۳۷۱۸ - ۰۲۱-۳۶۸۳۱۵۲۵

فهرست مطالب

۹	 مقدمه
۱۰	 اهداف نوشتار حاضر:
۱۰	 تعریف متغیرها
۱۲	 تاریخچه:
۱۵	 فصل اول مفهوم، ماهیت، ادله، و عناصر (ارکان) و قلمرو قاعده احسان
۱۶	 مفهوم قاعده فقهی
۱۶	 معنای لغوی قاعده
۱۶	 معنای اصطلاحی قاعده
۱۷	 معنای قاعده در فقه
۱۷	 ضمان و مستقطات آن:
۱۸	 مفهوم ضمان:
۲۳	 اقسام ضمان :
۳۲	 مستقطات ضمان:
۴۰	 مفهوم و ماهیت احسان :
۴۰	 مفهوم احسان :
۴۴	 ماهیت احسان :
۵۰	 ادله قاعده احسان:
۵۰	 آیات
۶۲	 روایات
۶۴	 عقل
۶۶	 اجماع
۶۸	 مفاد و قلمرو قاعده احسان

۶۸	مفاد قاعده احسان
۸۶	ارتباط قاعده احسان با دیگر قواعد فقهی
۹۳	فصل دوم کاربرد قاعده احسان در قوانین موضوعه
۹۴	قاعده احسان و دفاع مشروع
۹۸	قاعده احسان و حقوق عمومی
۹۹	عدم مسئولیت دولت در ایفای وظایف مقرر
۱۰۳	۲-۲-۲ مسئولیت ناشی از اشتباه قضایی
۱۰۶	اصل ۴۹ قانون اساسی
۱۰۸	قاعده احسان و قانون مجازات اسلامی سابق و جدید
۱۰۸	مفهوم تسبیب
۱۱۱	موارد اجرای قاعده احسان در فرض تسبیب
۱۱۷	سایر موارد تسبیب در قانون مجازات اسلامی سابق
۱۲۴	قاعده احسان و اداره مال غیر
۱۲۴	کاربرد قاعده احسان در اداره مال غیر
۱۲۵	مبانی و ماهیت اداره مال غیر
۱۲۸	ارتباط قاعده احسان و اداره مال غیر در حقوق ایران
۱۳۰	بررسی تطبیقی اداره مال غیر در حقوق ایران با حقوق فرانسه و مصر
۱۴۳	اثر اداره مال غیر در مطالعه تطبیقی حقوق ایران و مصر و فرانسه
۱۵۵	مسئولیت پزشک
۱۵۵	اصل احسان در مسئولیت پزشک
۱۵۸	احسان بودن پزشک از دیدگاه فقها
۱۷۲	۳-۵-۲ موارد استثنا از قاعده احسان در اعمال پزشکی
۱۷۵	مسئولیت کیفری و مدنی پزشک
۱۸۱	کاربرد قاعده احسان در سایر قوانین

قاعده احسان به عنوان یکی از قواعد فقهی و حقوقی بیانگر حکم کلی است که هرگاه کسی به انگیزه خدمت و نیکوکاری به دیگران موجب ورود خسارت به آنان شود اقدامش مسئولیت آور نیست و از مصادیق محسن قرار می گیرد (با جمع تمام شرایط) و ضمانی بر او نیست.

در این راستا فقها و حقوق دانان به آیات شریفه «ما علی المحسنین من سبیل» و «هل جزاء الا احسان الا الاحسان» استناد نموده اند، بنابراین این قاعده با مسئولیت اشخاص اعم از کیفری و مسئولیت مدنی در عالم حقوق ارتباط دارد در این کتاب بر آنیم که مفاد قاعده احسان و کاربرد آن در حقوق ایران را بطور تفصیلی بررسی کنیم. کاربرد عملی این مقوله اولاً: قابل طرح در حوزه مسئولیت غیر قراردادی در صورت جمع بودن شرایط محسن در شخص (علی رغم اینکه خسارت به دیگری وارد نماید موظف به جبران نیست) می باشد.

ثانیاً: قابل اعمال در حیطه پرداخت دین می باشد بطوریکه می توان استثنایی بر پرداخت دین از جانب غیر مدیون تلقی کرد به عنوان مثال در ماده ۲۶۷ قانون مدنی بیان می دارد: هرگاه شخصی دین دیگری را بپردازد حق رجوع به مدیون را ندارد مگر در صورت داشتن اذن، اما به نظر می رسد پرداخت کننده در موارد اضطراری و احسان؛ که به چنین امری مبادرت نماید حق رجوع دارد.